

snilleskapelse jag nyss antytt. Vare sig det gäller den allmänna religiösa förnimmelsen av andakt och bävan inför det heliga och övermänskliga, eller det gäller den specifikt kristna och evangeliska vissheten om lidandets och försoningens hemlighet, kan musiken säga mer än ord. Tolkningen av evangeliets väsen och tillvarons mysterium blir i tonernas uttrycksfullhet rikare antydd. Härutinnan kan jämförelse i sin mån göras med handlingen, som, när man skådar den eller upplever den, säger mera än språket förmår direkt förmedla. Genklang måste finnas i människohjärtat. Denna förutsättning är föga avundsvärd. Här råder ett frimureri mellan dem som veta vad lidande och försoning innebära. Undret i denna musik är att kraften fullkomnas i svaghet. Den eviga segern sjunger högsta och sista tonen.

(Ur Kristi pinas historia.)

Svenskt Psalterium.

I föredrag vid Kyrkosångens Vänners Centralkommittés sammanträde i Stockholm sistlidna januari, senare publicerat i denna Tidskrifts februarinumner, har kyrkoherde K. Peters skisserat en plan för restaurering av Tidegärdsgudstjänsterna.

Såsom däri framhålles är en av de första och viktigaste förutsättningarna för en sådan restaurering, att ett svenskt Psalterium kommer till stånd. I alla tider har Psaltaren utgjort grundstommen i de liturgiska gudstjänster, i vilka kyrkan tillmöteskommit den enskilda själens och församlingens behov av enskild och gemensam bön. Det är alltfört otänkbart att kunna komma förbi denna Psaltaren tillkommande rangplats vid tideböerna. Luthers ord i företalet till Psaltaren gälla ännu: "Så har det skett, att Psaltaren blivit alla frommas bok, och att envar, i vilken ställning han ock är, ur denna lilla skrift kan hämta verser eller hela psalmer, som passa just för hans räkning; han skulle icke själv kunna utsäga eller uttänka eller önska något, som mera lämpade sig för honom.

Och häri ligger en särskild nådegåva. Den som så finner Psaltaren passa in just på sina egna känslor och sina egna förhållanden, han får förvisning därom, att också han hör till de heligas gemenskap; ty det måste ju ha gått andra heliga, såsom det går honom, eftersom de alla sjunga samma visa som han."

Frågan om skapandet av ett Psalterium — jag brukar här ordet i betydelsen av ett urval av Psaltarens psalmer avsett för liturgiskt bruk, till enskild och offentlig bön och meditation — frågan om skapandet av ett

Psalterium för svenska kyrkan är givetvis av intresse icke endast för den som arbetar på Tidegudstjänsternas återuppväckande. Psalteriet bör vara sådant att det samtidigt kan tjäna den offentliga morgon- och aftonbönen samt husandakten, och den enskilda andakten. Törhända kunde det även komma till bruk vid konfirmandundervisningen och i skolornas morgonbön.

Det är uppenbart att skall detta bli fallet måste ett urval av Psaltaren verkställas. Psaltaren i dess helhet kan icke av oss brukas i den enskilda och offentliga andakten. Ett återupplivande av den gamla seden att inom viss tid — i romerska kyrkan inom en vecka; i den engelska en månad — genombedja hela psaltaren, är hos oss icke möjlig, ej heller önskvärd. Inom den engelska kyrkan — som aldrig brutit traditionen på denna punkt — reses ju numera kravet på en revision av Psalteriet i Common Prayer Book. Vill man återuppväcka intresset för ett allmänt och enskilt bruk av Psaltaren som bönbok kan det ske endast därigenom, att ett urval verkställs.

Man kan påstå att redan 1894 års handbok slog in på den vägen. För den offentliga morgon- och aftonbönen förekommer ju som bekant en fylligare ordning vilken även upptar läsning av en psalm ur Psaltaren. För såväl morgon- som aftonbönen äro sju psalmer utvalda och anvisade att efter fritt val brukas. De sju psalmerna avsågo väl att täcka behovet för en vecka. Psalm läsningen avslutas enligt uråldrig sed med Ära vare Fadren. Vid denna mycket ringa begynnelse till ett urval av Psaltarens psalmer för den dagliga morgon- och aftonbönen blev det stående ända till år 1925.

Det storartade arbete, som utmynnade i 1914 års Vesperale har icke upptagit hithörande frågor till behandling.

Detta Vesperale var ju helt och hållet kyrkoårsbestämt. Det är dess särskilda styrka vid jämförelse med 1925 års Vesperale, som knappast tar någon hänsyn till kyrkoåret. Men i stället har 1914 års Vesperale icke något formulär för en vesper — i vardagslag. Dess formulär äro alla avsedda för någon av kyrkoårets fester eller för någon bestämd anledning. I dessa äro infogade för dessa tillfällen lämpade perikoper ur Psaltarens psalmer. Ofta äro de starkt förkortade.

1925 års Vesperale går en annan väg. Den har sammanställt ett Psalterium. Ett femtiotal psalmer ha utgallrats. Åtskilliga av de övriga ha förkortats. Så vitt jag kunnat finna har man helt följt 1917 års bibelöversättning. Var och en av det kvarstående hundratalet psalmer har sedan inordnats under någon av de gamla psalmtönerna. Med den senare musikaliska frågan ha vi ej här att göra — till psalteriet hör ju av ålder

knappast mera än psalmernas text. Ehuru väl det kan vara en lämplighetsfråga om deras anordnande för recitativistiskt framförande bör vidtagas redan i textboken.

Ett intressant försök till ett framställande av ett Psalterium för evangeliskt bruk visar de av Hellig Trefoldigheds Oratorium, Köpenhamn år 1929 utgivna Bibelske Psalmer, där utgallringen varit betydligt strängare än i 1925 Psalterium. 75 psalmer hava uteslutits delvis efter andra principer än 1925 års Psalterium. I fråga om texten synes man här också ha valt att skapa en ny för liturgiskt syfte lämplig översättning.

Upptar man först frågan om huru många psalmperikoper som i närvarande tid göres oss behov, torde man kunna påstå att ett sjuttioal är tillräckligt. Vill man fördela dessa för daglig morgon- och aftonbön räcka de för en period av 5 veckor, om morgon- och aftonbön hållas även på söndagen. Hållas endast morgon eller aftonbön genomläser man ett sådant Psalterium under 10 veckor. Detta måste anses vara fullt tillräckligt för fyllande av kravet på omväxling.

Huru stort antal erfordras för tidegudstjänsterna? Räknar man att i ett evangeliskt brevium för veckodagarna upptaga endera Matutin eller Laudes med tre psalmer, Vesper med tre psalmer och Completorium med en psalm — samt för söndagen samtliga tidegudstjänster: matutin, laudes, prim, ters, sext, non, vesper och completorium med en psalmperikop för var och en av de mindre tiderna erfordras därtill inalles 56 psalmer, vartill behöfve läggas ytterligare ett antal psalmer lämpade för kyrkoårets fester. Även här komma vi alltså fram till ett sjuttioal, såsom det tillräckliga och lämpliga.

Det är förvisso av värde att Psalteriets samtliga psalmer — så vitt möjligt är — komma till regelbunden användning. Det blir därigenom på ett annat sätt kärt för deras brukare.

Urvalet.

Vid urvalet är det givetvis nödvändigt att å ena sidan sådana psalmer medtagas, som av olika anledning äro älskade av församlingen, men också på andra sidan att urvalet blir tillräckligt mångsidigt i fråga om de olika ämnen och tankekomplex som finnas representerade i Psaltaren.

Men även inom psalmerna kan ett urval behöva träffas. Först på grund av psalmernas längd. Näppeligen ville någon på allvar föreslå brukandet av psalm 119 med 176 versar odelad i en liturgisk gudstjänst. Men även ett betydligt mindre antal versar kunna kännas betungande för en nutida gudstjänstdeltagare. I detta hänseende har ju den kristna kyrkan känt sig fullt fri då det gällt att ur den Heliga Skrift utvälja

lämpliga perikoper för liturgiskt bruk. — Evangeliebokens epistlar och evangelier ge belägg härför. Den måttfullhet i avseende å längd, som utmärker de av ålder brukade texterna utgör ett karaktäristikum för den klassiska liturgiska stilen. Samma känsla för det liturgiskt riktiga visa i regel de vid senaste revisionerna av evangelieboken utvalda nya perikoperna. Några aftonsångstexter valda ur Psaltaren förtjäna att påpekas. För första årgångens aftonsång på 5 söndagen i fastan har utvalts ur psalm 69, som eljest omfattar 37 verser — versarna 7—17. Psalmen 103—22 versar lång — fördelas med versarna 1—5 på Fjärde Bön-dagens epistel och med versarna 8—18 på Midsommardagens afton-sång.

Liksom högmässans epistel- och evangelietexter i regel icke överstiga tiotalet av verser så torde också de psalmperikoper, som kunna anses lämpliga för ett Psalterium i regel icke böra överstiga tio till tolv versar.

Understundom kan det emellertid befinnas nödvändigt att ur en psalm utvälja en del versar även av annan anledning än att psalmperikopen eljest blir för lång. Detta får icke anses vara ett otillbörligt mästrande av den Heliga Skrift. Ett sådant utväljande av somliga delar ur psalmerna rättfärdigas av det bestämda syfte för vilket utväljandet sker. — Här det liturgiska. Denna princip har ock av vår Kyrka upprepade gånger godtagits. Ett par exempel må andragas: I vår evangeliebok upptages såsom första årgångens aftonsångstext på Kristi Himmelfärdsdag psalm 110: 1—3. Ingen kan påstå att psalmen, som i sin helhet omfattar 7 versar kunde ansetts för lång. De senare ha uppenbarligen utslutits därför att de ej ansatts tjänliga för homiletiskt bruk — ehuru åtminstone v. 4 låtit sig väl försvara. Här ha Evangeliebokskommitté-rade med rätta utvalt av psalmen den perikop, som den funnit lämplig, med uteslutande av de övriga versarna. På liknande sätt har för första årgångens aftonsång på Mikaelidagen ur 113 psalmen, som i sin helhet räknar allenast 9 versar, utvalts versarna 1—7, varvid endast första delen av sista meningen medtagits.

I andra fall har man valt att sammanställa versar från olika delar av en psalm till en helhet. Ur psalm 73 utväljes för första årgångens aftonsång på 19 söndagen efter Trefaldighet versarna 1—5 och 23—28; ur psalm 139 utväljas för första årgången aftonsång på 26 söndagen efter Trefaldighet versarna 1—12 och 23, 24. I båda fallen ha kommitterade kunnat motivera sitt urval med att psalmen ostyckad varit för lång, men ock att de mellanliggande delarna varit för homiletiskt bruk onödiga eller otjänliga, men att innehållet i psalmen icke kommit till sin rätt om man valt allenast den ena av de båda delar som sammanställts av dessa psalmer.

Ett ännu mera påtagligt exempel på den frihet, som vår kyrka ansett sig kunna känna vid utväljandet av för liturgiskt bruk tjänliga delar ur den Heliga Skrift utgör den sammanställning ur den 51 psalmen i Psaltaren, som alltsedan 1920 ingår i högmässan som tredje alternativ för syndabekännelsen. Av psalmen hava utvalts versarna 3—6a, och 11—13. Det torde vara ofrånkomligt att dessa versar ansetts vara ur liturgisk synpunkt tjänliga — de uteslutna däremot icke.

Ett liknande tillvägagångssätt har använts vid utformandet av 1925 års Psalterium. Ett exempel må anföras. Ur psalm 18 utväljer Psalteriet versarna 2—20; 29—40; 47 och uteslutes versarna: 21—28; 35—46; 48—51.

Vid uppställande av ett Psalterium för vår Kyrka må sålunda sådana perikoper utväljas eller sammanställas, som kunna finnas lämpliga att införlivas med evangeliskt gudstjänstliv.

Texten.

I fråga om själva översättningen är det självfallet en stor vinst om Psalteriet ansluter sig till den gällande bibelöversättningen. Men även härvidlag har vår kyrka dispenserat sig från bokstavsträldom. Högmässans Gloria följer ej nya bibelöversättningen. Botdagens inledningsantifoni hämtad ur psaltarens 130: 3, lyder: Herre, om du vill tillräkna missgärningar, vem kan då bestå? — Dock, hos dig är ju förlåtelse, för att man må frukta dig. Enligt gällande bibelöversättningar lyder stället: Om du, Herre, vill tillräkna missgärningar, Herre, vem kan då bestå? Dock hos dig är ju förlåtelse, på det att man må frukta dig.

1917 års översättning av Psaltaren äger otvivelaktiga förtjänster. I frågan om versindelningen och den klara uppställningen underlättar den i hög grad arbetet med Psaltarens anordnande för liturgiskt bruk — för såväl läsning som psalmodiering. En stor svårighet föreligger dock däri att översättning icke tagit hänsyn till att vid psalmodieringen utformandet av versarnas mittkadens och slutkadens äro av den största betydelse. — En sådan hänsyn kunde man knappast heller begära, då fråga om Psaltarens användande psalmodiskt icke var aktuell under arbetet med översättningen.

Versslut av typen: "Han samlar havets vatten i en hög" — rätt ymnigt förekommande, — erbjuda stora svårigheter vid psalmens utförande särskilt vid en psalmton med en accentuerad not. Likaledes versslutet, "två mig, så att jag bliver vitare än snö" (Ps. 51: 9.) som icke låter sig vackert utföras varken under psalmton med en eller med två accentuerade noter i finalis. Andra exempel av samma slag: Ps. 62: 8: "min

tillflykt har jag i Gud". 63: 5 "och med jublande läppar lovsjunger min mund". — I detta fall vinnes genast bättring vid omkastning av ordföljden till: "och min mund lovsjunger med jublande läppar. — Ps. 67: 5 "Och du leder folkslagen på jorden", förenklas genom ordställningen "jordens folkslag".

Nästan omöjligt i musikaliskt — men också redan ur välläsningens — synpunkt är versslutet i ps. 89: 3: "För evig tid skall nåd byggas upp". Ett sådant versslut kommer alltid vid psalmodiering att kräva mycket arbete vid inövandet och ändock aldrig bli så utfört att det icke irriterar, den som är känslig för språkets rytm.

Såsom jag ovan visat kan man i åtskilliga fall dock erhålla en för liturgiskt bruk tjänlig text genom ordföljdens omkastning. Det är emellertid klart att sådant kan få ske endast i den mån som icke meningen härigenom kränkes eller hänsynen till den judiska poesien rubbas.

Psalteriets användning.

Skall Psalteriet verkligen komma till användning vid den enskilda andakten i hemmet, vid morgonbönen i skolan, vid församlingens offentliga morgon- och aftonbön och i tidegården, måste emellertid urvalet av psalmperikoper kompletteras med anvisningar för när de olika perikoperna lämpligen kunna brukas. Ett läsande av psalmerna i följd, kan knappast i längden tillfredsställa. — Det är lika otjänligt att under en vecka läsa ur 119 psalmer om lagen eller under en annan idel lovsalmer. Det torde härvid vara skäl att för var och en av veckans dagar utvälja psalmer tillhörande en viss grupp, ett bestämt ämne, som sedan återkommer vecka efter vecka. Därigenom ernå veckans gudstjänster en viss rytm — en analogi till kyrkoåret. Om möjligt torde ock härvid — särskilt i den dagliga morgon och aftonbönen eftersträvas samstämmighet mellan psalmerna ur psaltaren, och psalmen ur svenska psalmboken, samt att bönerna röra sig kring samma tema. Textläsningen kan däremot icke taga hänsyn härtill. Den bör vara — såsom den av ålder varit — *Lectio continua*. Det blir då ej heller möjligt att välja psalmer vare sig ur psaltaren eller ur psalmboken efter textläsningen. Särskilt vid läsning av breven skulle man i annat fall nödgas upprepa samma psalmer alltför ofta.

*

I anslutning till vad ovan anförts har undertecknad dristat sig uppgöra ett förslag till Psalterium, som här framläggas för Tidskriftens läsare med en anhållan att de ville i den enskilda andakten, vid husandak-

ten eller i den offentliga morgon- och aftonbönen pröva det, och delgiva författaren sina erfarenheter. Vid urvalet kan givetvis en viss grad av subjektivitet ej undvikas. En och annan saknar här förhända en psalm, som han älskar. En annan håller förhända någon medtagen perikop för umbärlig. De äro vidare sammanställda för den dagliga morgon- och aftonbönen. Även denna uppställning är ingalunda sådan att invändningar äro uteslutna. För alla omdömen är undertecknad tacksam. Vi lära aldrig komma fram till ett Psalterium som kan bestå utan genom fortsatt övande och prövande. Till ett sådant prövande inbjuder förf. vördsamt sina läsare.

Må denna inövning i Psaltaren stå under den bönen:

"Till dig, Herre upplyfter jag min själ"

"Kungör mig den väg jag bör vandra."

"Därtill förhjulpe oss all nåds och barmhärtighets Fader genom Jesus Kristus vår Herre, vilken vare lov och tack, ära och pris evinnerligen för denna Psaltare, som han givit oss på vårt eget språk, och för alla hans otaliga och outsägliga välgärningar. Amen." (*Luther.*)

Arthur Adell.

Psalmer ur Psaltaren till ett Svenskt Psalterium.

Psalmer nummer 4, 8, 16, 18A (2—7, 50, 51.), 18B (29—35, 47), 19A (2—7), 19B (8—15), 22: 24—32, 23, 24, 25: 4—14, 27, 30, 32: 1—8 33A (1—11), 33B (12—22) 34: 2—9, 36: 2—10, 37: 1—6: 23—28, 39: 5—8, 11—14: 42, 46, 51: 3—14, 55: 5—9, 17—19a, 62: 6—12, 63: 2—9, 65: 2—10. 71A (1—6, 15, 16) 71B (17—23), 73: 1—5, 23—26. 77: 2—15., 84, 86: 1—13, 89: 2—7, 12—15, 90, 91, 93: 2—6, 13—16, 95: 1—8a, 96: 1—10, 98, 100, 102: 2—3, 12—23, 103A (1—12), 103B (13—22), 104A (1—5, 13—15), 104B (24—35), 105: 1—9. 107: 1—9, 108: 1—7, 111, 112: 1—7, 113: 1—7, 116A (1—9), 116B (12—19), 119A (1—7), 119B (9—16), 119C (89—94), 119D (169—176), 121, 130, 138, 139: 1—12, 23, 24. 141: 1—5a, 143: 1—8, 145A (1—7), 145B (8—14), 145C (15—21), 146, 147: 1—11, 148: 1—4, 11—14.

För de tempore komma senare psalmer att meddelas.

Psalternas fördelning.

Vid daglig morgon- och aftonbön fördelas psalteriets psalmer under veckans 7 dagar sålunda:

		1:a	2:a	3:e	4:e	5:e veckan
Söndag:						
<i>Glädjen i Guds gårdar.</i>	Morgon:	63	84	95	96	100
	Afton:	113	138	27	104A	111
Måndag:						
<i>Guds nåd är var morgon ny.</i>	Morgon:	8	19A	145A	145B	145C
	Afton:	36	103A	103B	104B	89A
Tisdag:						
<i>Hjärtligen kär har jag dig, Herre.</i>	Morgon:	18A	39	71A	139	90
	Afton:	42	30	34	116A	116B
Onsdag:						
<i>Trons liv och trons frukter.</i>	Morgon:	19B	119A	119B	119C	119D
	Afton:	71B	37	25	112	141
Torsdag:						
<i>Under den Högstes beskydd.</i>	Morgon:	33B	46	146	73	121
	Afton:	16	18B	23	62	91
Fredag:						
<i>Inför Kristi försonings-gärning.</i>	Morgon:	32	51	102	130	143
	Afton:	4	22B	55	77	86
Lördag:						
<i>Lovsång höves ditt folk.</i>	Morgon:	33A	98	105	108	148
	Afton:	24	65	98	147A	107

Vid daglig morgon- och aftonbön under vardagarna fördelas psalteriets psalmer sålunda:

		1:a	2:a	3:e	4:e	5:e veckan
Måndag:						
	Morgon:	63	19A	145A	145B	145C
	Afton:	36	103A	103B	108	89A
Tisdag:						
	Morgon:	18A	39	71A	139	90
	Afton:	42	30	34	116A	116B
Onsdag:						
	Morgon:	19B	119A	119B	119C	119D
	Afton:	71B	37	25	141	84
Torsdag:						
	Morgon:	113	46	111	73	121
	Afton:	16	18B	23	138	91
Fredag:						
	Morgon:	32	51	102	130	143
	Afton:	4	22B	55	77	86
Lördag:						
	Morgon:	33A	96	105	95	148
	Afton:	24	65	92	100	107